

(Continuare din pag. 23: R. Teodorescu.)

Am refăcut, am scris primul, pe urma lui Iorga, care nu se ocupase de aceste lucruri, de acest capitol și sunt considerat întemeietorul unui timp de cercetări în istoria artei și culturii românești. Dealtfel, și aceasta mă caracterizează, am vrut întotdeauna să scriu despre lucruri despre care nu se scrisese înaintea mea.

Deci, am atacat pe plan românesc, pe plan european, subiecte care n-au fost cercetate până la mine, ceea ce s-a transformat astăzi, în știința umanistă românească, în ceea ce cam se numește: "școala Teodorescu". Nu am, deocamdată, din păcate, posibilitatea să-mi ajut emulii, așa cum aș dori, am câțiva foarte buni urmași și sper să-i pot ajuta pe fiecare pe rând.

S.C.: Am să revin la păreri dvs. social-democrate și cele elitiste. Este ceva care contravine total teoriei social-democrate suedeze...

R.T.: V-am spus că în domeniul științei... Știința nu poate fi social-democrată sau liberală. Știința este știință! În materie de viață socială-economică, sunt adeptul acestei social-democrații.

S.C.: Eu, ca mare admirator al culturii chineze, am principiul confucian: "cei care au capacitate, se pot înnobila singuri!"

R.T.: Cu motivarea: prin cultură!

S.C.: Sigur că da! Școala românească și, în general, școala în Europa, dă posibilitatea oricui, care are capacitate, să ajungă cât de departe se poate.

R.T.: O observație foarte bună!

S.C.: Deci, elitismul, bănuiesc ca...

R.T.: Ați intuit foarte bine! La nivelul școlii, la nivelul academic, România este creatoare de elite, este o mare putere...

S.C.: Deci, oricine, și dintre cei mulți, trebuie să aibe acces la aceste cunoștințe...

R.T.: Aici intervine și elementul social-democrat. În ultima vreme, nu mai au acces la cultură și la educație oameni veniți din zonele, care prin forța lucrurilor, care din pornire, nu au beneficiat de niște avantaje. Cât de inteligent ar fi un copil de la țară sau dintr-un oraș de provincie, el trebuie să fie sprijinit. În primul rând, România este, cum știți, ca toate țările latine, ca Franța, o țară profund centralizată. Din păcate, între București și Cluj sau Iași - eu sunt senator de Iași și sunt foarte atașat de orașul Iași, dar trebuie să recunosc, între această cetate a culturii, care este Iașul, și București, sunt diferențe foarte mari! Să ne înțelegem, în domeniul nostru, nici Internetul, nici toate elementele foarte moderne și sofisticate, nu pot să țină și nu vor ține niciodată locul studiului într-un muzeu, asupra unei opere, ș.a.m.d. Ori toate acestea, sau marea majoritate, sunt la București. Un tânăr din provincie sau dintr-un oraș mare sau mic, trebuie să ajungă la București ca să se poată perfecționa. Este o hibă a sistemului nostru, este o chestie de mentalitate și ea va dura încă, în domeniul pe care-l reprezintă eu: istoria culturii și istoria artelor.

S.C.: Eu am plecat din România în 1977. Am lucrat cel mai mult în presă, dar am lucrat și în două județe, la Hunedoara și la Tg. Jiu, ca "metodist" cu probleme de artă, de teatru sau literatură, nu mai țin minte exact denumirea, dar eu îmi amintesc că în această perioadă mergeam la căminele culturale din aceste județe și la aceste cămine culturale exista o activitate interesantă. Nu-mi imaginez că lumea a uitat dintr-o dată...

R.T.: Ba imaginați-vă! Toată această zonă a fost năruită după 1990, printr-o interpretare aberantă a acestei culturi populare și de consum, de masă, drept un fel de nouă "Cântare a României" ș.a.m.d.

S.C.: Care este explicația, căci după '89 a fost conducere social-democrată.

R.T.: Aa, nu! Aicea nu mai este o viziune deficitară a noastră, a tuturor. Aproape a tuturor. Eu mă extrag din această viziune. Eu am condus televiziunea română și am cerut să se facă mult folclor, dar folclor de bună calitate, pentru că eram conștient de ceea ce se făcea. N-am intuit dezastrul, căci aș fi putut să intervin, dar în acea vreme, ministerele culturii și alte ministere au patronat această demolare a instituțiilor de cultură populară.

S.C.: Suedia este în campanie electorală și una din problemele care se dezbate foarte mult în această campanie este școala, care s-a deteriorat foarte mult în Suedia. Bine-nțeles că de aici decurg celelalte probleme de cultură, de manifestări culturale, etc. Este aceeași problemă și în România? Este școala cea care a generalizat "deculturalizarea"?

R.T.: Nu! România avea, printre unele lucruri ale epocii comuniste, foarte puține lucruri bune ale epocii comuniste, avea o școală de foarte înalt nivel; nu era creația epocii comuniste, însă epoca comunistă a menținut acest lucru, deteriorând în unele zone (toată lumea știa că învățământul politic și câteva lucruri nu contau), învățământul în toate domeniile era foarte puternic; e drept, învățământul tehnic ajunsese la o lipsă de bază materială, ș.a.m.d., plus că, nu uitați că România era țara care avea locul unu în lume în materie de număr de studenți din zona politehnică, ceea ce a fost o inflație care s-a tradus în crearea unei categorii de care noi spunem întotdeauna, "inginerii, care, mă rog, sunt undeva între analfabeți și oamenii alfabetizați din România". Ori, acest lucru s-a tradus, imediat după revoluție, în abandonarea, ceea ce a fost iar o prostie, a învățământului politehnic, care avea o tradiție importantă în țara noastră - se transformase într-un fel de învățământ de masă. După aceea a fost reacția inversă, nu s-a mai dat nici o atenție acestei zone, s-a mers pe învățământul umanist, care păstrase, într-adevăr, în domeniul filologie, în domeniul istoriei, în domeniul cercetărilor acestora de istoria culturii, mai puțin filozofiei, mai puțin dreptul, pentru că ele erau politizate, deși și acolo s-au păstrat lucruri foarte importante - se păstrase o școală foarte bună la nivel universitar, de asemenea o școală foarte bună la nivel gimnazial. Aicea a fost, ați pus punctul pe i, una dintre marile hibe, mai ales după 1996. S-a dorit să se mergă într-un sens occidental. După părerea mea, mersul într-un sens occidental, într-un sens vest-european în materie de învățământ, a fost aproape o catastrofă, pentru că învățământul occidental este un învățământ în mare criză. De ce? Dintr-un motiv care este bine cunoscut: nu din neștiința sau incapacitatea occidentalilor, ci dorința de a lăsa, odată cu dezvoltarea informaticii, Internetul, ș.a.m.d., de a lăsa cât mai mult "loisir", cât mai multă libertate, cât mai mult timp liber tânărului. După părerea mea, acest lucru este catastrofal. Tânărul nu se poate ghida el singur, el trebuie să fie ghidat de profesori, cel puțin până la 17-18 ani; de aicea a început și la noi o criză a învățământului; au fost 4 ani, din acest punct de vedere de guvernare a coaliției CDR-ului, care, dacă... Au făcut și lucruri bune. Vreau să spun, eu nu sunt dintre aceia care acuză pe cei dinainte, nu, au făcut și lucruri bune. Dar, dacă au făcut ceva foarte prost, acest lucru l-au făcut în domeniul învățământului, și l-au făcut prost, l-au făcut pentru că a fost un mimetism de tip occidental, absolut pernicios.

S.C.: România, ca și celelalte țări din fostul lagăr comunist, a vrut să ia modelul occidental fără nici un fel de filtru, ceea ce a dus, indiferent de păreri politice care au fost...

R.T.: Și noi, social-democrații, suntem la fel de vinovați de această poveste. În România se mai adaugă ceva, dar aici, sigur, e o poziție foarte particulară a mea, pe care o luați ca atare. Eu mă deosebesc aicea de mulți din partidul meu și din guvernul meu, și chiar de președintele Iliescu, cu care sunt foarte prieten, dar aici mă deosebesc

fundamental de el, și lucru este public: eu consider că este o mare greșală asimilarea României cu țările Europei Centrale. Noi suntem o țară răsăriteană, o țară sud-est europeană, nu Balcanică, conectată la Balcani, nu balcanică. Apartinem însă unei zone, care nu este zona grupului de la Vișegrad. Greșeala care s-a făcut, și se face încă, este aceea de a încerca să se creeze această idee a apartenenței noastre la Europa Centrală și asta ne poate costa chiar și în viitor destul de mult.

S.C.: Mă duce gândul la comparația scoaterii evreilor din Egipt și perioada de 40 de ani din deșert. Nu credeți că și în România și în țările acestea, în care timp de 50 de ani oamenii au fost slugi, oamenii au avut atitudine de slugă, au nevoie de o perioadă mai lungă de autovindecare, de o perioadă în care fiecare să înțeleagă că trăiesc acum ca oameni liberi? Zece ani poate sunt prea puțini?

R.T.: Acuma, vreau să fac o observație: oamenii nu s-au considerat slugi, n-au avut o mentalitate de slugi, au fost spirite foarte independente, care și-au asumat... În momentul în care eu, sau altul ca mine, trimetea lui Ceaușescu scrisori, protestând împotriva dărămării unor monumente, numai atitudine slugarnică nu era...

S.C.: E suficient?!

R.T.: Ce anume?

S.C.: Că numai câțiva au protestat?

R.T.: A, nu! Au fost... Să știți că în România a fost un grup, care n-a activat ca cei din Europa Centrală, căci acolo era un spirit comunitar, protestant sau catolic, de altă natură; noi suntem mai individualiști, în ortodoxia noastră, noi am lucrat individul. Aș spune, eu am creat un termen, de mentalitate tranzacțională: românii au o mentalitate tranzacțională, tranzacționează cu oricine, orice! Prin inteligența lor deosebită, nativă și printr-o lipsă de... Români sunt amoralii, nu imoralii, ci amoralii! Este un element care le vine din latinitatea lor, individualiști și amoralii, ceea ce i-a făcut să scape de câteva ori în istorie; epoca comunistă a mărit această amoralitate a românilor. Sunt de acord cu dvs. că mai ales țările de tipul Bulgariei, României, Serbiei - Serbia este un caz aparte, cu totul aparte - prin marea demnitate, prin marele orgoliu, prin marea încăpățănare, ha, ha, ha! a sârbilor (știți vorba aceea a românilor: "N-ai văzut nicodată cal verde și sârb cu minte!"), sârbii sunt ceva mai aparte, dar ar intra și ei în aceeași tipologie, a celor care trebuie să-și caute un alt drum, decât drumul occidental. Dar aici au fost, din păcate, o grabă foarte mare, o lipsă de cultură politică, pe care am avut-o toți! Pe care am avut-o toți! Eu, care mă consider un om rațional și nu lipsit de cultură, am făcut, conducând cel mai mare instrument de medie din România, am crezut că pot să fac foarte rapid o trecere de la formula comunistă la o formulă democratică. Eu însumi, ne cunoscând foarte bine aceste instrumente democratice, din sfera pe care o conduceam eu, evident am greșit în unele locuri. Singurile locuri unde am intuit bine a fost nevoia de privatizare în zona aceasta.

Și dacă s-a făcut ceva privatizare în România, toată lumea pleacă de la ideea că sunt unul din părinții fondatori ai acestei privatizări în mass-media electronică.

S.C.: Sunteți în vizită într-o țară în care România este privită numai sub aspecte negative.

R.T.: Știu.

S.C.: România a fost privită foarte bine înainte de '89. A fost nevoie numai de câteva exprimări ireponsabile legate de România și de români, ca să influențeze întreaga masă de suedezi, care nu se deosebește în mare de masa de români, adică și aici sunt oameni care-și formează cultura prin informația de la televiziune sau cu ceea ce se scrie într-un ziar de mare circulație.